

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

พยานหลักฐานเป็นหัวใจสำคัญของการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีอาญา แต่เดิมนั้น พนักงานสอบสวนมักให้ความสำคัญแก่พยานบุคคล มุ่งที่จะหาบุคคลผู้รู้เห็นเหตุการณ์และคำรับสารภาพของผู้ต้องหา เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี แต่เนื่องจาก ในความผิดอาญาโดยเฉพาะความผิดฐานฆ่าผู้อื่น อันเป็นความผิดที่ร้ายแรง กระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพในชีวิตและร่างกายของประชาชน ซึ่งมีรูปแบบการกระทำหลายรูปแบบ ทั้งที่เห็นประจักษ์และซับซ้อน ซ่อนเงื่อน ปิดบัง อำพราง ยากแก่การพิสูจน์ข้อเท็จจริง อีกทั้งประจักษ์พยานที่รู้เห็นนั้นพบว่ามีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลให้ประจักษ์พยานนั้น ไม่อาจเป็นพยานที่ดีที่สุด มีคุณค่าน่าเชื่อถือพอที่จะรับฟังได้ ทั้งในเรื่องความสามารถในการรับรู้ จดจำ อดคิด และการถ่ายทอดเรื่องราว ประกอบกับประจักษ์พยานผู้รู้เห็นมักเกิดความเกรงกลัว ไม่กล้าเป็นพยาน หรือถูกอิทธิพลบังคับ ถูกจ้างให้กลับคำให้การ ตลอดจนหลบหนีไม่ยอมไปเป็นพยานในชั้นศาล ส่งผลให้คดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่นหลายคดีต้องยุติลงในระดับสอบสวนเพราะไม่อาจหาตัวผู้กระทำผิด หรือพนักงานอัยการสั่งไม่ฟ้องเพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอที่จะพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหา หรือศาลพิพากษายกฟ้องเพราะพยานหลักฐานเป็นที่น่าสนใจ

ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดอาญานั้น จากการที่พยานบุคคลมีข้อบกพร่องมากมาย และมีขีดจำกัดในการเข้าถึงความจริงด้วยความรู้ความสามารถของบุคคลธรรมดาทั่วไป ดังนั้น เพื่อให้เข้าถึงความจริงได้ รัฐจึงได้พัฒนาแสวงหามาตรฐานในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เชื่อถือได้ โดยสร้างเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์ขึ้นมาเพื่อนำมาพิสูจน์ความจริง เพราะวิทยาศาสตร์นั้นมีความเป็นเหตุเป็นผล มีความแน่นอน เชื่อถือได้ ไม่เปลี่ยนแปลง ซึ่งหลักการทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาใช้เพื่อพิสูจน์ความจริง เพื่อประโยชน์ในทางกฎหมายนั้น มีทั้งที่เป็นวิทยาศาสตร์บริสุทธิ์หรือวิทยาศาสตร์แท้ๆ (pure science) เช่น การพิสูจน์วิเคราะห์ทางเคมี ฟิสิกส์ ซึ่งหากข้อมูลที่น่ามาตรวจพิสูจน์เป็นอยู่อย่างไร ผลการตรวจพิสูจน์ย่อมได้ข้อเท็จจริงตามนั้น และวิทยาศาสตร์ประยุกต์ (apply science) ที่เป็นการนำวิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในทางกฎหมาย

ปัจจุบัน วิชาพัฒนาการทางวิทยาศาสตร์มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อยๆ และนับวันก็จะมี การพัฒนาขึ้นจนทำให้สามารถเข้าถึงความจริงบางประการได้อย่างถูกต้องแม่นยำ เช่น ในการ ตรวจพิสูจน์ตัวบุคคล แต่เดิมเราเคยใช้ภาพเชิงซ้อน ตรวจหาหนูเลือด ซึ่งผลการตรวจพิสูจน์ยืนยัน ได้ในเชิงปฏิบัติเท่านั้น แต่ในปัจจุบันความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์พัฒนาขึ้น จนสามารถตรวจ พิสูจน์ตัวบุคคลได้จากสารพันธุกรรม ด้วยการสกัดลายพิมพ์ดีเอ็นเอจากเซลล์ของมนุษย์ ซึ่ง สามารถยืนยันตัวบุคคลได้ถูกต้องแม่นยำเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ อีกทั้งยังมีการพัฒนาเทคโนโลยี ต่างๆ ในการตรวจพิสูจน์ให้มีความรวดเร็วแม่นยำ เช่น การตรวจลายพิมพ์นิ้วมือ ได้มีการนำเอา ระบบคอมพิวเตอร์มาใช้ตรวจลายพิมพ์นิ้วมือแบบอัตโนมัติ ทำให้ตรวจสอบได้รวดเร็วแม่นยำ ใน คดีฆาตกรรม ร่องรอยต่างๆ ที่ปรากฏ วิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ จะสามารถอธิบายได้ว่าสิ่งนั้นคือ อะไร ทิศทางของคราบเลือด สามารถบ่งชี้ถึงการกระทำได้ ร่องรอยต่างๆ จากศพ แพทย์ทางนิติเวช จะสามารถอธิบายให้ความกระจ่างได้ถึงสาเหตุการตาย พฤติกรรมการตาย ตายมานานเท่าใด ตายที่ไหน ผู้ตายคือใคร และอาจบอกได้ว่าถูกใครทำให้ตาย พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ สามารถบ่งชี้ข้อเท็จจริงต่างๆ ในแต่ละประเด็นขององค์ประกอบความผิด ซึ่งหากนำมาเชื่อมโยง เข้าด้วยกันโดยสมเหตุสมผล ข้อเท็จจริงในคดีที่ซับซ้อน ปกปิดอำพรางก็สามารถเปิดเผยความจริง ออกมาได้โดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์

ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานในคดีอาญานั้น เนื่องจากมีแนวความคิดเพื่อ การคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน จึงให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าทุกคนเป็นผู้บริสุทธิ์ การพิสูจน์ ข้อเท็จจริงเพื่อลงโทษผู้กระทำผิด ฝ่ายผู้กล่าวหาจะต้องพิสูจน์ข้อเท็จจริงให้เชื่อได้โดยปราศจาก ความสงสัย ซึ่งโดยหลักก็คือความสงสัยตามสมควร เพราะเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าขีดความสามารถ ของมนุษย์ในการเข้าถึงความจริงย่อมมีจำกัด หากสามารถพิสูจน์ให้เชื่อได้โดยเป็นที่ยอมรับของ สังคม ก็สามารถฟังเป็นยุติได้ แต่อย่างไรก็ดี เมื่อความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์มีมากขึ้นทำให้ สามารถพิสูจน์ความจริงบางประการได้อย่างแน่นอน ระดับความเชื่อในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงใน เรื่องดังกล่าวนั้นก็ควรจะมีแนวโน้มแปรไปตามสภาพความเจริญก้าวหน้าที่เปลี่ยนแปลงไป คือ การพิสูจน์ ข้อเท็จจริงต้องให้ได้ถึงระดับความแน่นอน สมเหตุสมผลด้วยหลักการทางวิทยาศาสตร์ดังกล่าว

อนึ่ง การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนั้น พยานหลักฐานที่ได้จากการพิสูจน์ วิเคราะห์ ทดสอบทางวิทยาศาสตร์สามารถอธิบายและบ่งชี้ข้อเท็จจริงแต่ละประเด็นได้อย่างแน่นอน ทั้งที่เป็นประเด็นโดยตรง เช่น การระบุตัวผู้ถูกฆ่า และที่เป็นประเด็นแวดล้อมต่างๆ เพื่อเชื่อมโยงใน การพิสูจน์ความจริง ซึ่งพบว่ายังมีข้อเท็จจริงบางประการที่การพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่สามารถ พิสูจน์ยืนยันได้ อันได้แก่ กรณีที่ไม่หลงเหลือร่องรอยทางวัตถุให้พิสูจน์ เช่น กรณีที่ไม่มีการพบศพ

หรือชิ้นส่วนของศพ และร่องรอย ให้พิสูจน์ว่ามีการตายเกิดขึ้นหรือไม่ และการพิสูจน์องค์ประกอบภายใน คือ เจตนาของผู้กระทำซึ่งเป็นองค์ประกอบทางจิตใจที่ยังไม่มีวิทยาศาสตร์ใดที่สามารถวัดหรือตรวจสอบความรู้สึกนึกคิดของมนุษย์ได้อย่างแน่นอน การพิสูจน์ข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าวนี้จึงต้องอาศัยหลักการแนวความคิดในทางตรรกะ (logic) และจิตวิทยาทางสังคมเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงประกอบ เพราะการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานเป็นการบริหารจัดการเพื่อพิสูจน์หาความจริงเพื่อบังคับใช้กฎหมายที่มีอยู่ให้ได้ โดยต้องมีเหตุมีผลสามารถอธิบายให้สังคมยอมรับ เชื่อถือศรัทธาต่อกระบวนการยุติธรรมนั้นด้วย เมื่อการพิสูจน์โดยวิทยาศาสตร์ทางวัตถุ (Material Science) ไม่สามารถเข้าถึงได้ ก็ต้องให้หลักการพิสูจน์โดยวิทยาศาสตร์ทางสังคม (Social Science) ที่สังคมยอมรับและพอใจรับฟังเป็นที่ยุติได้

อย่างไรก็ดี เมื่อวิทยาศาสตร์ได้มีความเจริญก้าวหน้าจนมีขีดความสามารถในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงใดแล้ว ก็จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ซึ่งคดีฆาตกรรมหรือความผิดฐานฆ่าผู้อื่นนี้ เป็นความผิดที่มีผลร้ายแรงต่อชีวิตของบุคคล ขณะเดียวกันโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ก็รุนแรงถึงขั้นประหารชีวิตเช่นกัน ฉะนั้น กระบวนการพิสูจน์ข้อเท็จจริงจึงต้องละเอียดรอบคอบ มิให้มีการบิดเบือนข้อเท็จจริงอันจะส่งผลร้ายต่อผู้บริสุทธิ์ หรือไม่เป็นธรรมต่อฝ่ายผู้เสียหาย

จากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นเป็นพยานหลักฐานที่ดีมีคุณค่า เพราะสามารถพิสูจน์ข้อเท็จจริงได้อย่างแม่นยำ แต่ก็ยังมีปัญหาข้อขัดข้องหลายประการที่ทำให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นมิได้นำมาใช้ในกระบวนการพิสูจน์ความจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการตรวจพิสูจน์ การรับฟังและชี้แจงน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในปัจจุบัน ยังไม่เอื้อต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริง โดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ก่อให้เกิดปัญหาดังนี้

1. ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ในเรื่องทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากเรื่องทางวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่ค่อนข้างยากต่อการที่บุคคล ซึ่งไม่ได้ศึกษาหรือมีประสบการณ์โดยตรงจะเข้าใจได้ แต่เมื่อพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ที่ได้จากการพิสูจน์ ทดสอบเป็นพยานหลักฐานที่ดีมีคุณค่า น่าเชื่อถือ จึงสมควรที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรรู้และตระหนักถึงคุณค่าของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น และต้องนำเข้ามาใช้ในการพิสูจน์หาความจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่น แต่เนื่องจากหลักกฎหมายในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาในเรื่องการรวบรวมพยานหลักฐานในชั้นสอบสวน ตามมาตรา 131 ให้พนักงานสอบสวน

รวบรวมหลักฐานทุกชนิดเท่าที่สามารถจะทำได้ เพื่อประสงค์จะทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่าง ๆ อันเกี่ยวกับความผิดที่ถูกล่ามทาและเพื่อจะรู้ตัวผู้กระทำผิดและพิสูจน์ให้เห็นความผิด เป็นบทบัญญัติที่กำหนดให้พนักงานสอบสวนรวบรวมพยานหลักฐานทุกชนิดเท่าที่จะทำได้ การที่พนักงานสอบสวนไม่มีความรู้ในเรื่องทางวิทยาศาสตร์จึงทำให้ไม่ได้มีการรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการพิสูจน์ความจริง พนักงานสอบสวนมักจะมุ่งหาประจักษ์พยานที่เป็นบุคคลผู้รู้เห็นและอาศัยคำรับสารภาพของผู้ต้องหาเป็นตัวชี้้นำในการสืบสวนสอบสวน ซึ่งคดีฆาตกรรมหลายคดีไม่อาจดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดที่แท้จริงได้เพราะพยานหลักฐานไม่เพียงพอ ไม่น่าเชื่อถือ มีการเปลี่ยนแปลง ไม่น่าเชื่อถือ

สำหรับกรณีที่มีร่องรอยปรากฏในที่เกิดเหตุซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและอาศัยความรู้ความชำนาญของเจ้าหน้าที่ในการพิสูจน์หลักฐานโดยตรง ก็คงมีเพียงระเบียบการตำรวจเกี่ยวกับคดีลักษณะ 2 บทที่ 2 ข้อ 10 กำหนดไว้แต่เพียงว่า "เมื่อมีคดีอาญาเกิดขึ้น และพนักงานสอบสวนเห็นว่ามึร่องรอยหรือหลักฐานซึ่งต้องใช้เครื่องมือทางวิทยาการและจำเป็นต้องขอความร่วมมือจากเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐาน ก็ให้พนักงานสอบสวนแจ้งกองพิสูจน์หลักฐานเพื่อจัดเจ้าหน้าที่กองพิสูจน์หลักฐานไปทำการตรวจที่เกิดเหตุ และถ่ายรูปพร้อมกับพนักงานสอบสวน..."

จะเห็นได้ว่าการที่กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกำหนดให้เป็นดุลพินิจของพนักงานสอบสวนเองที่จะรวบรวมพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มาเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดีหรือไม่ก็ได้ ทำให้การที่พนักงานสอบสวนซึ่งขาดความรู้ความเข้าใจจึงมิได้ให้ความสำคัญ อีกทั้งรูปแบบของการฆาตกรรมบางรายมีการปกปิดอำพรางให้เข้าใจว่าเป็นการฆ่าตัวตาย หรืออุบัติเหตุ ทำให้พนักงานสอบสวนที่มีประสบการณ์น้อย หรือไม่ละเอียดรอบคอบ ละเลยต่อการตรวจสถานที่เกิดเหตุ และเก็บรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อนำไปพิสูจน์ เป็นเหตุให้พยานหลักฐานที่สำคัญในคดีเสียหาย สูญหายไป ไม่อาจตรวจพิสูจน์ได้ หรือทำให้การตรวจพิสูจน์ไม่อาจยืนยันได้แน่นอนเพราะมีปัจจัยอื่นมาแทรกแซง ไม่สามารถตรวจสอบได้เพราะกระบวนการจัดเก็บไม่ถูกต้องเพราะกระทำโดยผู้ที่ไม่มีความรู้ความชำนาญ ประกอบกับในบางกรณีความล่าช้าในการจัดเก็บอาจทำให้พยานหลักฐานนั้นสูญสลายไป ไม่อาจตรวจสอบได้ การขาดความรู้ความเข้าใจดังกล่าวนี้ นอกจากจะทำให้ไม่มีการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความจริงได้อย่างถูกต้องเหมาะสมแล้ว ตัวเจ้าพนักงานผู้กระทำการแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานนั้นเองอาจกลายเป็นผู้ทำลายพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์

2. ปัญหาการได้มาซึ่งพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เนื่องจากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นเพื่อตรวจพิสูจน์เปรียบเทียบยืนยันตัวบุคคลผู้กระทำผิด ในบางกรณีมีความจำเป็นที่จะต้องได้วัตถุพยานที่เป็นส่วนของร่างกายของผู้ต้องหาไปเปรียบเทียบ กับวัตถุพยานที่พบในที่เกิดเหตุ เช่น กรณีการตรวจพิสูจน์ยืนยันด้วยลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เจ้าพนักงานของรัฐจึงต้องแสวงหาและรวบรวมวัตถุพยานที่เป็นส่วนต่างๆ ของร่างกายผู้ต้องหา เช่น การเจาะเลือด การดึงเส้นขน เส้นผมมาตรวจพิสูจน์ว่าเป็นของบุคคลเดียวกันหรือไม่ ซึ่งการกระทำดังกล่าวนี้ ย่อมเป็นการกระทบถึงสิทธิส่วนตัวของผู้ต้องหา จึงต้องมีบทบัญญัติของกฎหมายที่รับรองให้อำนาจไว้อย่างชัดแจ้งจึงจะสามารถกระทำได้ จากการศึกษาพบว่าประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่ชัดเจนพอในการให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจาก ส่วนของร่างกายผู้ต้องหา ทำให้เจ้าพนักงานตำรวจไม่มั่นใจในการปฏิบัติหน้าที่ เสี่ยงต่อการถูกกล่าวหาว่าปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบและอาจส่งผลให้พยานหลักฐานดังกล่าวรับฟังไม่ได้

อนึ่ง ปัญหาเรื่องการทำให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหา ได้เพียงไร ในต่างประเทศเช่นประเทศสหรัฐอเมริกาซึ่งได้ชื่อว่าเป็นประเทศที่มีการคุ้มครองและ คำนึงถึงสิทธิเสรีภาพของบุคคลมากที่สุด ดังที่มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญฉบับแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 4 (Fourth Amendment) ที่ให้ความคุ้มครองสิทธิของประชาชนจากการตรวจค้นและยึดโดยไม่มี เหตุอันควร ก็ยังได้มีแนวคำพิพากษาที่วางบรรทัดฐานในการให้อำนาจเจ้าพนักงานของรัฐแสวงหา พยานหลักฐานจากร่างกายของผู้ต้องหาได้ ทั้งนี้ โดยพิจารณาถึงดุลยภาพระหว่างผลประโยชน์ ของรัฐ (public interest) กับผลประโยชน์ของปัจเจกชน (individual interest) ซึ่งประโยชน์ของรัฐ ในการป้องกันปราบปรามอาชญากรรมเพื่อประโยชน์ของมหาชนย่อมอยู่เหนือผลประโยชน์ของผู้ต้องหา จากการถูกล่วงละเมิดสิทธิส่วนตัว หากเป็นการรบกวนร่างกายเล็กน้อย (minor intrusion) ไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ เป็นการกระทำของแพทย์และเป็นการตรวจค้นโดยมีเหตุอันควร (reasonable search) (ดูรายละเอียดในคดี *Bveithaupt V. Abram* และคดี *Schmerber V. California*) โดยที่ไม่เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแก้ไขรัฐธรรมนูญเพิ่มเติมฉบับที่ 4 อีกทั้งไม่เป็น การบังคับให้ผู้ต้องหาปรักปรำตนเอง (Privilege against self-incrimination) ดังที่บทบัญญัติรัฐธรรมนูญแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 5 (Fifth Amendment) บัญญัติคุ้มครองไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากเอกสิทธิ ดังกล่าวคุ้มครองเฉพาะการให้ถ้อยคำ แต่พยานหลักฐานที่ได้รับจากการแสวงหาจากร่างกายผู้ต้องหา เป็นพยานวัตถุ จึงไม่อยู่ในบังคับของบทบัญญัติดังกล่าว

ส่วนในประเทศอังกฤษได้มีบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติตำรวจและพยานหลักฐานใน คดีอาญา ค.ศ.1984 ไว้โดยเฉพาะในเรื่องการให้อำนาจเจ้าพนักงานตำรวจในการรวบรวมพยาน

หลักฐานทางชีวภาพจากร่างกายผู้ต้องหา โดยแยกพยานหลักฐานออกเป็น Intimate Sample ได้แก่ เลือด อสุจิ เยื่อเมือกต่างๆ ของเหลวในร่างกาย ปัสสาวะ น้ำลาย ขนบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ หรือการเก็บสารคัดหลั่งจากอวัยวะที่เป็นรูเปิดของร่างกาย ซึ่งการรวบรวมสิ่งส่งตรวจประเภทนี้ ต้องได้รับความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษร และต้องกระทำภายใต้การกระทำของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์หรือพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนไว้ ในกรณีที่เป็นวัตถุส่งตรวจที่มีใช้น้ำลายหรือปัสสาวะ ส่วนสิ่งส่งตรวจประเภท Non Intimate Sample อันได้แก่ ผมหหรือขนนอกเหนือจากบริเวณอวัยวะสืบพันธุ์ สิ่งส่งตรวจจากเล็บหรือใต้เล็บ รวมถึงสิ่งส่งตรวจที่ได้จากการเก็บส่วนของร่างกายนอกเหนือจากการเก็บสารคัดหลั่งจากอวัยวะที่เป็นรูเปิดของร่างกาย ที่อาศัยหลักการเดียวกัน คือ ความยินยอมเป็นลายลักษณ์อักษรจากผู้ต้องหา แต่ให้อำนาจบังคับเอาได้หากมีพฤติการณ์อันน่าเชื่อว่าผู้ต้องหาจะมีส่วนพัวพันในการกระทำผิดประเภทที่อาจจับได้ และมีเหตุอันควรเชื่อว่าสิ่งส่งตรวจดังกล่าวจะสามารถยืนยันหรือพิสูจน์ได้ว่าผู้ต้องหามีส่วนพัวพันกับการกระทำผิดนั้น

สำหรับประเทศไทย บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 (1) ให้อำนาจพนักงานสอบสวนในการตรวจตัวผู้ต้องหา พิมพ์ลายนิ้วมือ ลายมือ ลายเท้า เท่านั้น มิได้บัญญัติรองรับอำนาจในการตรวจค้นและยึดพยานหลักฐานที่เป็นส่วนของร่างกายผู้ต้องหาไว้แต่อย่างใด

3. ปัญหาในเรื่องการทุจริตบิดเบือนข้อเท็จจริงและบกพร่องในขั้นตอนต่าง ๆ ผลของการตรวจพิสูจน์ย่อมก่อให้เกิดผลร้ายต่อผู้บริสุทธิ์หรือความไม่เป็นธรรมแก่ผู้เสียหายได้ จึงต้องมีการตรวจสอบควบคุมที่ดีมิให้เกิดช่องโหว่ แต่จากการศึกษาพบว่าหลักกฎหมายที่มีอยู่ในปัจจุบันยังไม่เอื้อต่อการรองรับความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ปัญหาในเรื่องความโปร่งใสของกระบวนการตรวจพิสูจน์ทดลอง ตั้งแต่การแสวงหา รวบรวม การจัดเก็บ การส่งวัตถุพยาน ตลอดจนกระบวนการในการตรวจพิสูจน์ทดลอง ที่อาจเกิดความบกพร่องผิดพลาดขึ้นได้ ในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง อันเนื่องมาจากบุคคลที่เกี่ยวข้องทุจริตบิดเบือนข้อเท็จจริง ย่อมส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น นอกจากนี้ความบกพร่องอาจเกิดขึ้นจากความหละหลวมของการจัดเก็บดูแลรักษา ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงบางอย่างไปก่อนการตรวจของผู้เชี่ยวชาญ เช่น มีการสับเปลี่ยนวัตถุพยาน หรือมีการปิดฉลากผิดพลาดสลับกันในกรณีที่มีการส่งวัตถุพยานหลายตัวในคราวเดียวกัน

จากการศึกษาพิจารณาหลักกฎหมายตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ที่จะนำมาใช้ในการตรวจสอบกระบวนการแต่ละขั้นตอน พบว่ายังไม่เพียงพอ เริ่มตั้งแต่การใช้อำนาจ

ของเจ้าพนักงานตำรวจในการปกป้องรักษาสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งมักจะถูกเหยียบย่ำทำลายทิ้งจาก บรรดาผู้ที่อยากรู้อยากเห็น นักข่าว และเจ้าหน้าที่เอง พบว่าไม่มีบทบัญญัติให้อำนาจเจ้าพนักงาน ในการสั่งห้ามผู้ที่ไม่เกี่ยวข้อง เข้าไปในสถานที่เกิดเหตุโดยตรง มีแต่เพียงบทบัญญัติให้อำนาจ เจ้าพนักงานในการสั่งห้ามบุคคลใดๆ ออกจากบ้านเรือนหรือสถานที่ใดๆ ในขณะที่ทำการตามมาตรา 137 เท่านั้น

ปัญหาในเรื่องการจัดเก็บ การขนส่งและการส่งมอบต่อผู้ชำนาญการในการตรวจพิสูจน์ ในปัจจุบันพบว่ายังไม่มีระบบตรวจยืนยันที่ดีถึงความถูกต้องแท้จริง เจ้าพนักงานผู้เก็บไม่มีความรู้ ความชำนาญ ระบบการจัดเก็บดูแลรักษา ยังไม่มีกฎหมายควบคุมโดยตรง คงมีเพียงประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 101 ที่มีบทบัญญัติให้มีการห่อหรือบรรจุหีบห่อดีตรา หรือทำเครื่องหมายไว้ ซึ่งเป็นบทบัญญัติที่ใช้กับพยานวัตถุโดยทั่วไปที่ยึดได้ในการค้น แต่การส่ง วัตถุพยานไปตรวจสอบพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ยังไม่มีการควบคุมไว้อย่างชัดเจนแต่อย่างใด ซึ่งความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นี้ สิ่งที่สำคัญก็คือกระบวนการรวบรวม จัดเก็บ และส่งตรวจ นอกจากจะต้องกระทำโดยผู้มีความรู้ความชำนาญ มีการจัดเก็บอย่างเหมาะสมแล้ว จะ ต้องแสดงให้เห็นถึงลูกโซ่ของการครอบครองพยานหลักฐาน (Chain of Evidence) โดยตลอดตั้งแต่ เริ่มเก็บจนกระทั่งแสดงในชั้นศาลโดยไม่ขาดช่วงของการครอบครองเลย ทุกขั้นตอนจะต้องมี หลักฐานแสดงวิธีการซึ่งประกอบด้วย การจัดการ (Taking) การเก็บ (Keeping) การขนส่ง (Transporting) และการส่งมอบ (Delivering) ซึ่งกฎเกณฑ์เหล่านี้หากมีความรัดกุมย่อมจะส่งผล ให้พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นไม่อาจถูกโต้แย้งด้วยข้อบกพร่องต่างๆ อันทำให้คุณค่าของ พยานหลักฐานนั้นลดลง

4. ปัญหาความเป็นอิสระของผู้ตรวจ เนื่องจากกระบวนการตรวจพิสูจน์ทดลองทาง วิทยาศาสตร์นั้น นอกจากต้องกระทำโดยผู้มีความรู้ความสามารถในเรื่องนั้นๆ โดยเฉพาะแล้ว กระบวนการในการตรวจจะต้องให้ผู้ตรวจได้มีความอิสระในการดำเนินการตามกระบวนการวิธี การตรวจอย่างแท้จริง เพื่อให้ได้ผลการตรวจสอบที่ถูกต้อง มีคุณค่าน่าเชื่อถือตามมาตรฐาน เพื่อให้ทุกฝ่ายยอมรับในผลการตรวจดังกล่าว แต่ในการศึกษาวิจัยพบว่า ระบบการตรวจพิสูจน์ของ ไทยที่มีอยู่ยังไม่เห็นหลักประกันความเป็นอิสระอย่างแท้จริง เพราะหน่วยงานที่ทำหน้าที่ในการตรวจ พิสูจน์ ไม่ว่าจะเป็นกองพิสูจน์หลักฐาน หรือสถาบันนิติเวชยังขึ้นตรงต่อสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่เป็นระบบราชการที่มีการบังคับบัญชาตามชั้นยศ อีกทั้งไม่ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถชำนาญจริงๆ มาปฏิบัติหน้าที่ เพราะยังไม่มีกำหนดมาตรฐานของผู้ที่จะมี คุณสมบัติในการทำหน้าที่ตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในแต่ละแขนง อีกทั้งในการแต่งตั้งโยกย้าย

เลื่อนชั้น มีการแทรกแซงทางการเมือง ทำให้ผู้ปฏิบัติหน้าที่จริงๆ ขาดขวัญและกำลังใจ ทำให้นักวิชาการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ การชันสูตรพลิกศพ และการผ่าศพพิสูจน์ไม่เป็นที่เชื่อถือ ไว้วางใจในความโปร่งใส เป็นกลาง ส่งผลให้พยานหลักฐานที่ได้มานั้นไม่น่าหนักที่มั่นคงและไม่ได้รับความน่าเชื่อถือเท่าที่ควร

5. ปัญหาการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ เนื่องจากในปัจจุบันพบว่ายังไม่มีหลักเกณฑ์ในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ไว้โดยตรง ในทางปฏิบัติผู้พิพากษาจึงต้องใช้เกณฑ์ทั่วไปเกี่ยวกับพยานหลักฐานมาใช้ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาถึงความชัดเจนแน่นอนว่ากรณีใดที่ศาลจะรับฟังหรือไม่รับฟัง ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีแนวคำพิพากษาของศาลที่วางบรรทัดฐานในเรื่องมาตรฐานของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ที่จะต้องได้รับการทดสอบยอมรับความถูกต้อง โดยมีหลักสำคัญสองด้าน คือ ด้านแรก ให้ยึดถือการทดสอบยอมรับความถูกต้องของหลักฐานโดยอิงจากความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งต้องเป็นวิทยาศาสตร์ที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์สาขานั้นๆ และเทคนิควิธีการทางวิทยาศาสตร์นั้นต้องเชื่อถือได้ เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่ยอมรับกันเป็นมาตรฐานสากล และด้านที่สอง คือให้ผู้พิพากษาที่พิจารณาคดีเป็นผู้กำหนดว่าหลักฐานนั้นๆ เชื่อถือได้หรือไม่ ประกอบกับการที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นี้เข้าสู่การรับรู้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในคดี ก็โดยอาศัยผู้ชำนาญการพิเศษที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องนั้นๆ มาเบิกความยืนยันการพิสูจน์แปลผลทางวิทยาศาสตร์ จึงต้องมีกระบวนการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของผู้ชำนาญการพิเศษนี้ ทั้งก่อนการรับเข้าเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ และหลังจากการเข้าเป็นผู้ชำนาญการพิเศษ แต่บทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาที่เกี่ยวข้องคือมาตรา 243 มิได้ครอบคลุมถึงการกำหนดคุณสมบัติ กฎเกณฑ์ การแต่งตั้ง ผู้ชำนาญการพิเศษแต่อย่างใด ประกอบกับยังไม่มีหน่วยงานกลางที่ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบรับรองมาตรฐานโดยตรง ก่อให้เกิดข้อโต้แย้งในผลการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในเรื่องความรู้ความสามารถของผู้ตรวจ ทำให้พยานหลักฐานนั้นไม่อาจรับฟังได้ และยังมีได้มีการกำหนดกฎเกณฑ์ที่เป็นมาตรฐานในการตรวจสอบพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ที่ชัดเจนแน่นอน ก่อให้เกิดปัญหาในการรับฟังพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนมาตรฐานการชั่งน้ำหนักว่าแค่ไหนเพียงไรจึงจะเชื่อถือได้ เพราะหลักกฎหมายในเรื่องเกี่ยวกับการรับฟังพยานหลักฐานที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 มิได้บัญญัติถึงพยานหลักฐานที่ได้จากการพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ อีกทั้ง มาตรา 227 ก็ให้ศาลใช้ดุลพินิจในการวินิจฉัยชั่งน้ำหนักได้อย่างกว้างขวาง ไม่มีกรอบหรือกฎเกณฑ์เกี่ยวกับการชั่งน้ำหนัก พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ว่าต้องมีมาตรฐานเพียงไร ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความไม่มั่นใจในความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ว่ามีความถูกต้องแท้จริงเพียงไร

6. ปัญหาการให้โอกาสจำเลยในการต่อสู้คดี เนื่องจากการพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น จะต้องอาศัยเทคนิควิธีการ เครื่องมืออุปกรณ์และผู้มีความรู้และค่าใช้จ่ายสูง การตรวจพิสูจน์ข้อเท็จจริงทางวิทยาศาสตร์จึงมักจะเป็นการกระทำโดยฝ่ายรัฐ โอกาสที่ฝ่ายผู้ต้องหาหรือจำเลยจะพิสูจน์ต่อสู้แสดงความบริสุทธิ์หรือคัดค้านกระบวนการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์จึงมีน้อยมาก เพราะในปัจจุบันนี้หน่วยงานที่เข้ามารับผิดชอบช่วยเหลือโดยตรงยังไม่สามารถครอบคลุมได้ทั่วประเทศ ทำให้ดูเหมือนว่าจำเลยต้องเสียเปรียบในทางการต่อสู้เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงแสดงความบริสุทธิ์ของตน

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ถึงหลักเกณฑ์การพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานเชิงวิทยาศาสตร์ซึ่งยังมีปัญหาเกี่ยวกับเรื่องการรักษาความรู้ความเข้าใจ กระบวนการตรวจสอบพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของผลการตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนหลักเกณฑ์การรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นดังกล่าวแล้ว ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางการแสวงหาพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ และมาตรการในการตรวจสอบพิสูจน์ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ ดังนี้

1. จากปัญหาการรักษาความรู้ความเข้าใจของผู้ที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรม ทั้งที่พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มีคุณค่าน่าเชื่อถือที่ทุกฝ่ายควรรู้และนำมาใช้ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นให้ได้ความจริงที่แม่นยำนั้น จึงควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหา โดยกำหนดให้ต้องมีการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงโดยพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ในกรณีที่ปรากฏร่องรอยให้สามารถตรวจสอบได้ ทั้งนี้ การรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อตรวจพิสูจน์วิเคราะห์ทางวิทยาศาสตร์ต้องกระทำโดยเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความชำนาญโดยเฉพาะ ฉะนั้น หลักกฎหมายจึงต้องกำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องแจ้งให้เจ้าหน้าที่พิสูจน์หลักฐานมาร่วมในการตรวจที่เกิดเหตุและเก็บรวบรวมพยานหลักฐานในกรณีที่มีการตายโดยผิดธรรมชาติเกิดขึ้น มิใช่เป็นเพียงดุลพินิจที่จะดำเนินการหรือไม่เช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน และจะต้องแจ้งในทันทีที่ทราบว่ามี การตายผิดธรรมชาติเกิดขึ้น

สำหรับในการชั้นสูตรพลิกศพ ควรแก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 150 วรรคสอง กำหนดให้พนักงานสอบสวนมีหน้าที่ต้องแจ้งแก่แพทย์ผู้มีส่วนที่ไปทำการชันสูตรพลิกศพทราบโดยทันทีที่พนักงานสอบสวนได้รับแจ้งว่า มีการตายผิดธรรมชาติ เช่นเดียวกัน เพื่อมิให้พยานหลักฐานที่จะสามารถตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นั้นต้องสูญสลายเสื่อมค่าไป ทำให้ตรวจสอบไม่ได้ หรือผลการตรวจมีความแม่นยำน้อยลงเพราะความล่าช้าในการตรวจพิสูจน์

นอกจากนี้เพื่อให้การตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ สามารถช่วยพิสูจน์ความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรให้มีการจัดเก็บข้อมูลลายพิมพ์ดีเอ็นเอ เช่นเดียวกับการจัดเก็บลายพิมพ์นิ้วมือของผู้ต้องหาในคดีฆาตกรรมและคดีอุกฉกรรจ์อื่นๆ ไว้ในทะเบียนประวัติอาชญากรด้วยเหมือนหน่วยงานเอฟบีไอของประเทศสหรัฐอเมริกา และควรมีกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับให้กระทรวงมหาดไทย จัดเก็บฐานข้อมูลลายพิมพ์นิ้วมือ 10 นิ้ว หรือฝ่ามือซ้าย - ขวา หรือฝ่าเท้าของบุคคลแต่ละคนไว้ในฐานข้อมูลทะเบียนราษฎร เพื่อใช้ตรวจสอบพิสูจน์ตัวบุคคล และควรมีการจัดตั้งหน่วยงานประสานงานรวบรวมบุคคลที่สูญหายไว้ในที่เดียวกัน เพื่อช่วยในการตรวจสอบสืบสวนว่าผู้ตายคือใครในกรณีที่มีการตายเกิดขึ้นและไม่ทราบว่าผู้ตายคือใคร

2. แนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องอำนาจของเจ้าพนักงานในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เมื่อพิจารณาแนวความคิดในเรื่องการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของบุคคล จะเห็นได้ว่า ดุลยภาพในการคุ้มครองประโยชน์ของมหาชนกับการคุ้มครองสิทธิของปัจเจกชนย่อมเคลื่อนไหวไปตามสภาพของสังคม ดังนั้น เมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปมีการพิสูจน์ข้อเท็จจริงด้วยวิธีการทางวิทยาศาสตร์ที่ทำให้ได้ข้อเท็จจริงแม่นยำเชื่อถือได้ ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสาธารณชน การที่รัฐต้องลดสิทธิส่วนบุคคลลงบ้าง โดยมีบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อให้อำนาจรัฐในการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาไว้โดยเด็ดขาด จึงจำเป็นที่จะต้องกระทำ โดยบทบัญญัตินั้นไม่ถือว่าขัดหรือแย้งกับรัฐธรรมนูญ เพราะพยานหลักฐานที่ได้มานั้นมีความสำคัญ มีคุณค่าต่อการพิสูจน์ข้อเท็จจริง

ฉะนั้น การที่บทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 132 (1) ให้อำนาจพนักงานสอบสวนแสวงหารวบรวมพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหาไว้ไม่ชัดเจนเพียงพอที่จะให้อำนาจพนักงานสอบสวนแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกายผู้ต้องหา เพื่อยึดเอาส่วนของร่างกายหรือสิ่งอื่นที่อยู่ภายในร่างกายของผู้ต้องหา เพื่อนำไปตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์นั้น ผู้เขียนจึงเห็นว่าควรให้มีการบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนถึงขอบเขตการแสวงหาพยานหลักฐานจากร่างกาย

ผู้ต้องหา ตามแนวทางที่ศาลในประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีการวางบรรทัดฐานไว้ คือ เป็นการกระทำที่รบกวนร่างกายผู้ต้องหาเล็กน้อยและไม่เสี่ยงต่อการก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของผู้ต้องหานั้น โดยแบ่งประเภทของพยานหลักฐานเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ คือ Intimate Sample และ Non Intimate Sample ซึ่งมีหลักเกณฑ์กำหนดให้ต้องได้รับความยินยอมจากผู้ต้องหาเป็นลายลักษณ์อักษร และการแสวงหาสิ่งส่งตรวจประเภทที่นอกเหนือจากน้ำลาย บัสสาวะจะต้องกระทำภายใต้การปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทางการแพทย์หรือพยาบาลที่ขึ้นทะเบียนไว้ และต้องกระทำภายในโรงพยาบาล โดยมีข้อยกเว้นให้อำนาจบังคับเอาสิ่งส่งตรวจประเภท Non Intimate Sample ได้แม้ไม่ได้รับความยินยอม ทั้งนี้ต้องปรากฏเหตุอันควรเชื่อได้ว่าผู้ต้องหานั้นเป็นผู้กระทำผิด และพยานหลักฐานที่ได้มาจากร่างกายผู้ต้องหานั้นจะสามารถยืนยันหรือพิสูจน์ความผิดหรือความบริสุทธิ์ของผู้ต้องหานั้นได้

นอกจากนี้ ควรมีมาตรการที่ให้อำนาจแก่ศาลในการใช้ดุลพินิจอนุญาตให้มีการบังคับเพื่อยึดเอาส่วนของร่างกายผู้ต้องหาไปตรวจพิสูจน์ได้ เช่น การเจาะเลือดไปตรวจ กรณีที่ผู้ต้องหาไม่ให้ความยินยอม โดยวิธีการปฏิบัติให้พนักงานสอบสวนดำเนินการเช่นเดียวกับการขอมายาค้นจากศาล เว้นแต่เป็นกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง เช่น หากการปล่อยเนิ่นช้าไปจะทำให้พยานหลักฐานนั้นเสื่อมสลายไปจนไม่สามารถตรวจสอบได้ และไม่อาจตรวจสอบด้วยพยานหลักฐานชนิดอื่น

3. ปัญหาในเรื่องของการตรวจสอบการทุจริตบิดเบือนข้อเท็จจริงของกระบวนการตรวจพิสูจน์ ซึ่งจะต้องมีการแสดงถึงลูกโซ่ของการครอบครองพยานหลักฐานในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การรวบรวม การตรวจพิสูจน์ และการแปลผลเพื่อนำมาแสดงต่อศาล เพื่อพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดนั้น เพื่อให้แน่ใจว่า กระบวนการถูกต้อง มิได้มีการบิดเบือนข้อเท็จจริง หรือมีการสับเปลี่ยนพยานหลักฐาน หรือทำให้แปรเปลี่ยนไปก่อนมีการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ จึงควรมีการกำหนดให้การจัดการในแต่ละขั้นตอน ต้องมีการแสดงหลักฐานถึงการดำเนินการเพื่อยืนยันให้มีระบบตรวจยืนยันที่ดี โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 101 ถึงหลักเกณฑ์วิธีการบรรจุหีบห่อ ตีตรา ทำเครื่องหมาย ปิดผนึกวัตถุส่งตรวจทางวิทยาศาสตร์ ให้ชัดเจนตามหลักเกณฑ์วิธีการโดยผู้ชำนาญการในการจัดเก็บ และต้องเก็บรักษาตัวอย่างที่เหลือไว้ให้คงสภาพเดิมเพื่อสามารถตรวจสอบซ้ำได้เมื่อมีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับผลการตรวจสอบพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์

นอกจากนี้ ควรมีมาตรการในการปกป้องสถานที่เกิดเหตุ ซึ่งเป็นหัวใจของการสืบสวนสอบสวนคดีฆาตกรรม เป็นศูนย์รวมแห่งวัตถุพยาน เพื่อกู้มครองพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ มิให้เสียหาย ถูกทำลาย หรือถูกเพิ่มร่องรอยหลักฐานหลังจากที่มีคดีเกิดขึ้น ซึ่งขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนสำคัญของ

การสืบสวน ต้องมีการกำหนดขอบเขตของสถานที่เกิดเหตุที่แน่นอน และมีการจำกัดบริเวณให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอยู่เป็นสัดส่วน จึงควรมีระเบียบข้อบังคับของหน่วยงานที่รับผิดชอบที่ออกคำสั่งถึงรายละเอียดในการปฏิบัติเป็นการภายใน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติต้องถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์และสอดคล้องกับประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 โดยเจ้าพนักงานจะต้องกำหนดบริเวณของสถานที่เกิดเหตุและจัดการบ่งชี้โดยมีเครื่องหมายแสดงไว้ในที่เปิดเผย และเห็นได้ง่าย ด้วยการใช้เส้นสำหรับกันเช่นเดียวกับ Police Line ของสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น ซึ่งเข้าได้เฉพาะเจ้าหน้าที่คนสำคัญที่มีหน้าที่ในการเก็บรวบรวมหลักฐานเท่านั้น และมีการแบ่งแยกกันออกไปอีกเขตหนึ่งห่างจากจุดที่เกิดเหตุไว้สำหรับผู้บังคับบัญชา บุคคลสำคัญหรือนักข่าวและประชาชนทั่วไปควรจะให้อยู่รอบนอกเขตสอง ทุกคนที่เข้ามาในเขตใดเขตหนึ่งควรให้มีการลงชื่อที่อยู่ในบันทึกของตำรวจให้ชัดเจน สำหรับข้อความและสัญลักษณ์ที่ปรากฏบนเส้นสำหรับกัน Police Line นั้นยอมถือเสมือนคำสั่งของเจ้าพนักงานที่ห้ามเข้า ผู้ที่ฝ่าฝืนยอมมีความผิดฐานขัดคำสั่งเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 368 และในกรณีที่เป็นคดีสำคัญหัวหน้าสถานีตำรวจท้องที่นั้น จะต้องมิคำสั่งให้ผู้รับผิดชอบในการเข้ามาดูแล รักษาสถานที่เกิดเหตุนั้นๆ อย่างเป็นทางการทันที จนกว่าจะหมดความจำเป็น หากสถานที่เกิดเหตุนั้นเป็นเคสสถานที่พักอาศัย เมื่อมีกรณีจำเป็นต้องปิดล้อมสถานที่เกิดเหตุเพื่อการเก็บรวบรวมพยานหลักฐานให้เสร็จสิ้น ก็ควรมีการจัดหาที่พักให้แก่บุคคลในสถานที่นั้นตามสมควร มาตรการดังกล่าวนี้ ย่อมสามารถปกป้องสถานที่เกิดเหตุจากการถูกเหยียบย่ำทำลาย ทำให้เกิดข้อโต้แย้งว่า มีการปนเปื้อนของพยานหลักฐาน อันส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ด้วยค่าลง หรือจากข้อโต้แย้งว่ามีผู้เพิ่มเติมหรือทำลายพยานหลักฐานในภายหลัง

อนึ่ง ในการส่งวัตถุพยานตรวจสอบพิสูจน์ยังห้องปฏิบัติการนั้น เนื่องจากผลการตรวจสอบย่อมสามารถยืนยันได้ถึงความผิดและความบริสุทธิ์ของผู้ถูกกล่าวหาได้ ในการบรรจุหีบห่อ ทำเครื่องหมายกำกับ ผู้เขียนเห็นว่า ควรมีปกปิดข้อมูลจำเป็นของผู้ใดเพื่อป้องกันอคติ การลำเอียงในการตรวจ อีกทั้งระบบการตรวจทุกขั้นตอนต้องรัดกุม บุคคลที่เข้าไปเกี่ยวข้องต้องมีการลงทะเบียนเวลาอย่างสมบูรณ์ ก็จะทำให้ผลการตรวจพิสูจน์แปลผลทางวิทยาศาสตร์ไม่เกิดข้อโต้แย้งในเรื่องกระบวนการตรวจพิสูจน์และป้องกันผู้บริสุทธิ์จากการถูกปิดเบื้อนข้อเท็จจริงโดยการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ได้เช่นกันโดยควรมีระเบียบ

4. ในเรื่องความเป็นอิสระของผู้ตรวจ เนื่องจากพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์จะต้องกระทำโดยผู้มีความรู้ความชำนาญ ปราศจากการแทรกแซง จึงควรมีหน่วยงานที่มีผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ชำนาญการทางด้านนิติวิทยาศาสตร์สาขาต่างๆ ที่มีระบบการปฏิบัติงานเป็นอิสระจาก

ตำแหน่งทางการเมืองและระบบการบังคับบัญชาตามชั้นยศ โดยฝ่ายบริหารต้องให้การสนับสนุน ด้านงบประมาณสร้างห้องปฏิบัติการตรวจวิเคราะห์ที่ทันสมัย สนับสนุนส่งเสริมให้มีการค้นคว้า วิจัยวิทยาการใหม่ ๆ และด้านการศึกษาอบรมเพิ่มพูนศักยภาพให้กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และมีการประสานงานกับหน่วยงานผู้เชี่ยวชาญในต่างประเทศที่มีความชำนาญ เช่น หน่วยงานเอฟบีไอ ของสหรัฐอเมริกามาช่วยในการสืบสวนคดีสำคัญต่างๆ มีการกำหนดระเบียบว่าด้วยการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ให้ชัดเจนถึงขั้นตอนการดำเนินงาน ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์วิธีการที่ได้มาตรฐาน และสามารถรับรู้ข้อเท็จจริงตั้งแต่ต้นได้ เช่น การชันสูตรพลิกศพ ของแพทย์ทางนิติเวช ควรนำระบบแพทย์สอบสวนเช่นในประเทศสหรัฐอเมริกามาใช้ อีกทั้งหลัก กฎหมายในเรื่องการชันสูตรพลิกศพ ควรให้อำนาจแพทย์ผู้ทำการชันสูตรพลิกศพมีอำนาจในการ สอบสวนปากคำพยานที่รู้เห็นการตายหรือพยานที่เป็นญาติของผู้ตาย และได้รับข้อมูลการตรวจ สถานที่เกิดเหตุจากพนักงานสอบสวน รวมทั้งมีอำนาจในการยึดของกลางที่เป็นวัตถุพยานเพื่อนำ มาตรวจวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการ ตลอดจนอายัดศพไว้ทำการตรวจพิสูจน์จนกว่าจะแล้วเสร็จ

5. ในเรื่องการรับฟังและชั่งน้ำหนักพยานหลักฐาน เนื่องจากไม่มีบทกฎหมายรองรับความ เจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์จึงไม่มีบทบัญญัติในเรื่องการรับฟังพยานหลักฐานที่ได้จากการ ตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ไว้โดยตรง ก่อให้เกิดปัญหาในทางปฏิบัตินั้น เนื่องจากพยานหลักฐาน ทางวิทยาศาสตร์มีคุณค่าควรนำมาพิสูจน์หาความจริง จึงควรมีบทบัญญัติของกฎหมายให้ต้องมีการ นำมาใช้ในการพิสูจน์โดยเพิ่มเติมบทบัญญัติในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 226 ให้รวมถึงพยานหลักฐานที่ได้จากการพิสูจน์วิเคราะห์ทดสอบทางวิทยาศาสตร์โดย กำหนดให้มีหลักเกณฑ์การรับฟังเช่นเดียวกับประเทศสหรัฐอเมริกาว่า เทคนิคการตรวจพิสูจน์ต้อง เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในหมู่นักวิทยาศาสตร์แขนงที่เกี่ยวข้อง และกระบวนการพิสูจน์ทดลองมี ความถูกต้อง ได้มาตรฐานสากล อันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

นอกจากนี้ ควรเพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 243 ให้รัดกุมยิ่งขึ้น โดยกำหนดให้ผู้ชำนาญการ พิเศษที่จะให้ความเห็นในเรื่องการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความชำนาญ โดยได้รับการรับรองจากหน่วยงานในสาขาที่เกี่ยวข้อง ทั้งด้านความรู้และประสบการณ์ในการ ตรวจพิสูจน์ จึงควรมีหน่วยงานหรือสถาบันทางด้านนิติวิทยาศาสตร์ที่ทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ เพื่อให้การรับรองผลการพิสูจน์วิเคราะห์ทาง วิทยาศาสตร์แขนงต่างๆ ว่ามีความน่าเชื่อถือยืนยันได้ระดับใด กำหนดหลักเกณฑ์เทคนิควิธีการ ตรวจพิสูจน์ต้องปฏิบัติเช่นไรจึงจะได้มาตรฐานสากล ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในหมู่นักวิทยาศาสตร์ แขนงนั้นๆให้นำมาอ้างเป็นพยานหลักฐานต่อศาลได้ และทำหน้าที่ควบคุมตรวจสอบรับรอง

คุณสมบัติของผู้ปฏิบัติงานด้านนิติวิทยาศาสตร์ว่าต้องมีความรู้ ความชำนาญ ประสบการณ์ เพียงไรจึงจะสามารถเป็นพยานในศาลเพื่อเบิกความให้ความเห็นประกอบผลการตรวจพิสูจน์ทาง วิทยาศาสตร์ ตลอดจนควบคุมจรรยาบรรณในการประกอบวิชาชีพของบุคคลเหล่านี้ เพื่อให้ พยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้นมีมาตรฐานของการรับฟังและชั่งน้ำหนักในบรรทัดฐานเดียวกัน เพื่อประโยชน์ในการพิสูจน์ข้อเท็จจริงในความผิดฐานฆ่าผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับ ของสังคม

6. สำหรับแนวทางในการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการต่อสู้คดีด้วย ความเพียงธรรมนั้น ควรมีการเพิ่มเติมบทบัญญัติประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 173 ที่ให้สิทธิจำเลยในการร้องขอให้ศาลตั้งผู้ชำนาญการพิเศษ เพื่อต่อสู้คดีในกรณีที่มีการ ใช้พยานหลักฐานจากการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์พิสูจน์ความผิด เพราะความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ยากที่ทนายความทั่วไปจะมีความรู้ความเข้าใจ และให้สิทธิแก่จำเลยในกรณีที่มีการได้รับยกเว้น ค่าใช้จ่ายในการตรวจพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์ในกรณีที่จำเลยเป็นคนยากจน และควรมีกฎหมายให้สิทธิ แก่คู่ความในคดีความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ได้มีโอกาสตรวจสอบพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ซ้ำ ตามความจำเป็นและเหมาะสม อาทิเช่น ในกรณีที่เห็นว่าผู้ตรวจไม่มีความรู้ความชำนาญในการ ตรวจอย่างเพียงพอ หรือมีส่วนได้เสียกับคู่ความอีกฝ่ายหนึ่ง โดยไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายตามที่ศาล เห็นสมควร และมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลรายละเอียดในการตรวจค้นแต่ละขั้นตอน เพื่อตรวจสอบ ความโปร่งใสน่าเชื่อถือของพยานหลักฐานทางวิทยาศาสตร์นั้น

ศูนย์วิจัยทรัพย์สิน
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย